

Pauls Embersons

MAŠĪNAS UN CIVĒKA GARS

Cilvēka nākotne ir nesaraujami saistīta ar mašīnu nākotni. Skaidrā atšķirība starp paša cilvēka ķermeni un viņam apkārt esošām tehniskajām sistēmām jau šodien ir diezgan izplūdusi, un galu galā tā izzudīs pavisam. Nākotnē cilvēku dvēseles inkarnēsies hibrīdveida būtnēs, kuras daļēji būs cilvēki, daļēji – mašīnas. Tad mašīnas būs pilnīgi citas, nekā mums šobrīd pazīstamās. Dažas būs pretīgas un jaunas, citas morālas un iedvesmojoši skaistas. Attīstot tehniku, mēs gatavojam mūsu nākotnes esamību uz Zemes.

Šajā grāmatā tiek sniegts plašs pārskats par cilvēka un mašīnas faktisko nākotni no garzinātnes redzespunkta. Lai arī daudz ir rakstīts par cilvēku un mašīnu inteliģences saplūšanu un to, ka digitālā elektronika atrod arvien jaunas metodes, lai ciešāk piesaistītu cilvēku internetam, tomēr mūsdienu inteliģentās mašīnas ir tikai viena no trīs nākotnes tehnikas veidiem pārejas forma. Pat visatbaidošākās vīzijas par tās attīstību, kuras piedāvājuši tādi kiberpasaulas guru kā Rejs Kurcveils (*Ray Kurzweil*) vai Henrijs Markrams (*Henry Markram*), nobāl tālās nākotnes priekšā, kādu to atklāj Rūdolfa Šteinera pētījumi par nākamajiem gadu tūkstošiem.

Fragments no grāmatas

REZONANSES TEHNIKA

Nu mēs esam pilnīgi iegājuši 21. gadsimtā. Ir pagājuši gandrīz 150 gadi, kopš izcilais izgudrotājs Džons Vorels Kīlijs (*John Worrell Keely*) uzbūvēja pirmās mašīnas, kas darbojās uz rezonanses pamata. Viņu šajā darbā atbalstīja un inspirēja liels iesvētītais grāfs *Saint-Germain*. Un pagājis jau vesels gadsimts, kopš Rūdolfs Šteiners uzskicēja t.s. Štrādera ierīces modeli un mudināja Antroposofiskās biedrības biedrus divdesmit gadu laikā attīstīt šādu tehniku. Pagājušā gadsimta divdesmito gadu sākumā tas atkal bija Rūdolfs Šteiners, kurš gribēja izstrādāt un uzbūvēt rezonanses tehnikas mehāniskos pamatelementus Štutgartes pētniecības institūtā. Ja abu garīgo cilvēces vadoņu impulsi būtu uztverti ar atbilstošu nopietnību, iespējams, šodien vismaz dažās jomās mums būtu izvēles iespēja starp atomtehnikas mašīnu ierīcēm un labās, morālās rezonanses tehnikas ierīcēm. Ja tas būtu noticis, pasaule, kurā mēs šodien dzīvojam, būtu citāda.

Tomēr tas nenotika. Atomtehnika iekaroja 20. gadsimtu un akla naida dzīto dzimšanas un nāves elementārspēku ietekmē noslaucīja no sava ceļa visu pārējo. Šie elementārie gari, būdami saistīti ar elektrības un magnētisma spēkiem, kopš 18. gadsimta beigām, kad Dievi nodeva Zemes materiālo attīstību Arimanam, pārvalda tehniku, tirdzniecību un industriju. Tas nozīmē, ka Dievi vairs neiejauksies, lai glābtu Zemes attīstību. Cilvēkiem pašiem jāatņem Arimanam tās nākotne.

II nodaļā mēs runājam par galējām atomtehnikas konsekvencēm. Bet ir skaidrs, ka savu graužošo raksturu tā sasniegs ne tikai 7. Pēcatlantiskajā periodā. Tai no paša sākuma piemīt šāds raksturs, proti, kopš Mihaels Faradejs izgudroja elektromotoru un Markoni – bezvadu telegrāfu. Zibenīgā elektrotehnikas un elektronikas izplatīšanās jau sāk prasīt meslus (nodevas). Visā pasaulē medicīnas un citās zinātniskajās aprindās jau pastāv bažas

par tā saucamā elektrosмога kaitīgajām sekām. Gan valdības, gan starptautiskās organizācijas ir publicējušas brīdinājumus par tā kaitējumu veselībai.

Visiem spēkiem ir tendence izstaroties telpā – vienalga, vai tie ir uzsūcoši vai izplatoši. Kad elektrība plūst cauri kabelim un vadiem, tā ne tikai iedarbina aparātus un mašīnas, bet arī izstarojas apkārtnē un tādejādi rada elektromagnētisko lauku. Šodien mēs lietojam maiņstrāvu un dzīvojam mainīgos laukos, kas nāk no daudziem elektriskajiem aparātiem mums apkārt. Tālraides tehnikā mēs radām spēcīgus un tālu izstarojošus laukus, kuri tiek raidīti no radio un televīzijas antenām, mobilo sakaru torņiem, *wi-fi* piekļuves punktiem, radaru ierīcēm utt. 21. gadsimta cilvēks ir ieslēgts ārkārtīgi biežā pulsējošu elektromagnētisko lauku tīklā, ko viņa apkārtnē izstaro burtiski miljoniem avotu. Šie elektromagnētiskie spēki pēc savas dabas ir graužoši: tie ir nāves spēki.

Savukārt rezonanses tehnika cilvēciskās ētermiesas vibrācijas pārnes uz vibrējošām sistēmām mašīnās. Šeit domātās vibrācijas ir tās pašas, kuras tiek pārdzīvotas cilvēka dvēselē kā morālas jūtas. Ar rezonansi tās tiek krietni pastiprinātas un kļūst par varenu dzinējspēku. Lai ar rezonansi sasniegtu to pastiprinājumu, rezonansē piedalošies spēki ir jāpieskaņo dabas ritmiem, kā tas aprakstīts III nodaļā.

Arī mūsu jūtas kaut ko izstaro apkārtnē. Cilvēku jūtas ir spēki – dzīvi, vibrējoši spēki. Noteikti katrs no mums ir piedzīvojis situācijas, kurās kāda personība kļūst par kaislīgu jūtu izvirduma upuri, un apkārtējie cilvēki to sajūt kā stipru satraukumu. Ja ēteriskās vibrācijas, kuras mēs pazīstam kā morālās jūtas, tiek pārnestas uz mehānismiem, tās tiek kāpinātas līdz tādai intensitātei, kas pārsniedz cilvēka dvēselei iespējamo. Šie ārkārtīgi stiprie morālajiem spēkiem radniecīgie vibrācijas spēki, ja tie būs saskaņoti ar pozitīviem, dziedinošiem ritmiem dabā, iedarbosies labvēlīgi.

Kamēr no rezonanses tehnikas mašīnām izstarotais spēku lauks sastāvēs no fizikālām vibrācijām, morālā tehnika izstaros dzīvības spēku lauku. Labā morālā rezonanses tehnika palīdzēs stiprināt dzīvības procesus dabā, tos atjaunos un pārveidos. Caur morālo tehniku pasaulē ieplūdīs nesavtīga mīlestība un pārveidos vidi tā, ka pat dabas formas, krāsas un kustības tajā kļūs par fizisku mīlestības izpausmi.

Elementārie dzīvības un nāves gari ir apņēmušies neļaut rezonanses tehnikai, un jo mazāk morālai tehnikai, darboties pasaulē, un viņu stiprākais ierocis šajā cīņā ir cilvēku vienaldzība par savas eksistences apstākļiem, kā arī neziņa par nepieciešamām un iespējamām citām tehnoloģijām. Rūdolfs Šteiners norādīja, ka šāda neziņa varētu novest pie visai fatālām sekām. Runājot 1916. gada 18. decembrī Dornahā par rezonanses tehniku, viņš teica:

“... Cilvēks sasniegs iespēju izmantot savas ētermiesas smalkās vibrācijas mehānismu impulsācijai. Mašīnas būs saistītas ar cilvēku, bet cilvēks pārnesīs uz tām savas vibrācijas, un tikai viņš, šis konkrētais cilvēks, varēs iedarbināt noteiktas mašīnas ar sevis ierosinātām vibrācijām.” (GA 173a)

Ja pasaule būtu attīstījies normāli, tad jaunā tehnika tās sākotnējā formā būtu radīta jau pirms Otrā pasaules kara. Katrā ziņā tas atbilstu Rietumu pasaules garīgo vadītāju gribai. Bet Rūdolf Šteiners brīdināja, ka šāda attīstība, kurai būtu jāīstenojas 5. pēcatlantiskā periodā, nenotiks vispār, ja tai nepieciešamās idejas nekļūs par cilvēces evolūcijas sastāvdaļu. Šīs garīgās idejas ir absolūti nepieciešamas, bez tām nevarēs iztikt. Tas nozīmē, viņš teica, ka zināšanām, kas pašlaik pieder tikai dažiem, jāklūst vispārējām. Tas ir izšķirošais punkts.

Skaidrs, ka neviens inženieris vai zinātnieks ideju par cilvēka ētermiesas smalko vibrāciju izmantošanas iespējām mašīnu darbināšanā nespēs uztvert, ja viņš neko nezina par ētermiesas eksistenci vai būs pārliecināts, ka nekas tāds vispār nav iespējams. Vismaz dažām galvenajām atziņām par ēterisko valstību ir jābūt apgūtām jau iepriekš. Šai ziņā svarīgu lomu varētu spēlēt dabiskā gaišredzība, kurai bija jāparādās, sākot no 1933. gada, un pamazām arvien jāizplatās. Bet tā tika lielā mērā apslāpēta – daļēji dramatisku ārējo notikumu dēļ, daļēji progresējoša materiālisma un nevaldāmas elektroindustrijas attīstības dēļ. 1933. gadā A. Hitlers pārņēma varu, un tas bija šausmīgu notikumu sākums, kas noveda pie nacistu nāves nometnēm un Otrā pasaules kara. Apmēram šajā laikā vācu izgudrotājs Konrāds Cūze (*Konrad Zuse*) plānoja pirmo digitālo (bināro) datoru Z₁, kuru 1936. gadā arī uzbūvēja.

Ēteriskajai gaišredzībai ir nepieciešams maigs fiziski ēterisks orgāns, kas uztver dzīvības spēkus. Savās lekcijās par jauno gaišredzību Rūdolf Šteiners skaidri norādīja uz šī orgāna smalkumu un ievainojamību. Intensīvais elektrotehnikas pieaugums, kas drīz vien Zemes atmosfēru piepildīja ar nāves spēkiem, izraisīja postošas sekas. Rezultātā 20. gadsimtā dzīvojošajiem cilvēkiem vairs nebija nekādas apziņas par ēterisko pasauli. Tieši otrādi, uzvarēja totāls materiālisms.

Arimaniskie dzīvības un nāves gari dara visu, lai piesaistītu cilvēces dzīvības spēkus atomtehnikai, un līdz šim viņiem ir veicies. Mēs redzam, kā dzīve pilsētās tiek ļoti ātri caurstrāvota ar elektrību, bet atomtehnika ir ienākusi akadēmijās, universitātēs, kā arī visos lielajos zinātniskās un gara dzīves centros, pārveidojot tos par elektronisko datu apstrādes centriem, ieaužot tos mākslīgās virtuālās realitātes pasaulēs.

Ko mēs varam darīt, lai dotu pasaulei pareizo rezonanses un morālās tehnikas formu, pirms vēl nav par vēlu? Nepadosimies ilūzijai, ka mums ir neierobežoti daudz laika. Laiks aizskrien ļoti ātri. Cilvēce nav uzņēmusi garazinātņi, un, datortehnikai attīstoties, materiālisms tiek arvien vairāk nostiprināts. Pateicoties internetam, mēs esam vairāk saistīti savā starpā, bet īsta sociālā dzīve izzūd. Rūdolf Šteiners brīdināja, ka šajā gadījumā 'visu karš pret visiem' sākoties jau 21. gadsimtā, lai gan īstenībā tam būtu jānotiek pēc 5000 gadiem. Mums jāuztver šie rūgtie vārdi ārkārtīgi nopietni. 1919. gada 29. jūnija lekcijā Štutgartē viņš teica:

"Pieņemsim, ka domāšanas veids, kas šodien valda visā cilvēcē, proti, materiālistiskais domāšanas veids, gūtu uzvaru – pašlaik mēs esam kultūras krustcelēs. Tad, sākot no Krievijas (ir domātas 1917. gada revolūcijas sekas Krievijā, Tulk.), visa cilvēce tiktu garīgi

mehānizēta, dvēseliski veģetarizēta un ķermeniski animalizēta, un tas notiktu pats no sevis. Savas attīstības gaitā Zeme apgādāja cilvēci ar dzīvinošiem spēkiem, kam jūs varat izsekot līdz pat 15. gadsimtam. Tikai līdz 15. gadsimtam Zeme varēja dot cilvēkam to, kas tika saņemts neapzināti. Tikai tiktāl tā varēja uzturēt cilvēka attīstību, viņam tajā apzināti nepiedaloties. Turpmāk cilvēkam jāpiestrādā, lai apgūtu tēlainu, garīgu uzskatu par pasauli un citiem cilvēkiem, lai atkal nonāktu pie pareizām attiecībām cilvēku starpā. Ja materiālistiskais pasaules uzskats gūtu uzvaru, tad notiktu tas, ko es tikko aprakstīju, proti, tad pār Zemi nāktu liels posts, un ‘visu karš pret visiem’ izraisītos ātrāk.” (GA 192)

Rūdolfs Šteiners runāja par “visu karu pret visiem” arī tā paša gada novembrī Bernē un uzsvēra:

“Tas, uz ko mūsu garazinātnē sen ticis norādīts, kas aprakstīts lekciju ciklā par Apokalipsi, proti, ka noteikti spēki ved cilvēci “visu karā pret visiem”, kopš šodienas jāuztver kā kas ļoti nopietns un svarīgs. Tā nedrīkst palikt tikai teorētiska patiesība, tai jāietekmē visus cilvēku darbus un izturēšanos.” (GA 193)

Un 1921. gadā Dornahā viņš izteicās vēl skaidrāk:

“Citiem vārdiem, ja cilvēki ļaus arī turpmāk visam noritēt pēc tā pasaules uzskata, kas saprotamā kārtā izveidojās 19. gadsimtā, tad 20. gadsimta beigās mēs stāvēsim “visu kara pret visiem” priekšā! Tad, lai cik skaistas runas cilvēki neteiktu, lai cik skaistus zinātniskus atklājumus tie neveiktu, mēs nonāksim pie “visu kara pret visiem”. Mēs redzēsim, kā tiek selekcionēta cilvēce, kurai vairs nebūs neviena sociālā instinkta, lai arī piesauktas tiks tieši sociālās lietas.” (GA 206)

Mums ir steidzīgi vajadzīga dziedinoša tehnika, kas veicina cilvēkos labas, morālas jūtas, tehnika, kas neatcīvēcisko cilvēku, kā to dara internets, bet stiprina viņa cilvēciskās īpašības. Kas būtu jādara?

Tātad, kā jau teikts, centrālā problēma ir neziņa. Padomāsim par visiem bērniem, kuri pēdējos 90 gados ir gājuši valdorfskolās. Viņu jābūt ap 100 000. Šo skolnieku vidū noteikti bija 1000 vai vairāk tādu, kuri interesējās par tehniku, varbūt daži no tiem bija pat īpaši apdāvināti. Kādēļ viņi nav pievērsušies rezonanses tehnikas attīstīšanai? Tā taču ir tēma, kas apdāvinātos bērnos noteikti modinātu entuziasmu. Viņi nav to darījuši gluži vienkārši tādēļ, ka nekad par to nav dzirdējuši. Cik es zinu, rezonanses tehnikas principi nekad nav mācīti nevienā pasaules valdorfskolā.

Kā zināms visiem izglītojamiem valdorfskolotājiem, Rūdolfs Šteiners īpaši rūpējās par to, lai bērni kaut ko uzzinātu par tehniku, pie kam ne vien teorētiski, bet arī, cik vien iespējams, pašiem ar to darbojoties. Viņš teica, ka cilvēks, kurš nezina, kā funkcionē mašīnas un norisinās industriālie procesi, nav īsts laikabiedrs. Tas jo īpaši attiecas uz 21. gadsimtu. Rūdolfs Šteiners pirmajā valdorfskolā neieviesa rezonanses tehnikas nodarbības, jo toreiz ar to neviens nenodarbojās, un bērniem nebija ko rādīt. Ja Štutgartes pētnieki būtu uztvēruši priekšlikumus, kurus viņš tiem ierosināja, un attīstījuši tās galvenos mehānismus, esmu pārliecināts, ka bērniem par tiem tiktu pastāstīts. Šodien valdorfskolu

bērni – tāpat kā pārējās skolās – mācās kaut ko par atomtehniku: par elektrotehniku, elektroniku un datoru. Daži vēlāk strādā šajās jomās un veicina tehnikas attīstību, ar kuru cilvēce iznīcina pati sevi. Vai nebūtu labāk, ja viņi izmantotu savas spējas rezonanses un morālās tehnikas attīstībā un palīdzētu nodrošināt nākotni tai cilvēces daļai, kura ir pārvarējusi egoismu un nostājusies uz pašizliedzības ceļa? Noteikti daudzi tā darītu, ja vien zinātu par to.

Ļaujiet man uzsvērt, ka šeit teiktais nekādā gadījumā nav domāts kā valdorfskolu kritika. Kā bijušais šādas skolas audzēknis es domāju, ka tās ir labākās skolas pasaulē. Man ir pilnīgi skaidrs, ka skolotāji nav iekļāvuši rezonanses tehniku mācību programmā, tādēļ ka paši par to nav dzirdējuši.

Es ceru, ka šī grāmatiņa palīdzēs labot esošo situāciju. Protams, tajā sniegtais īsais tēmas apraksts nav pietiekams, lai skolotājs pēc tā varētu lietpratīgi pasniegt rezonanses tehniku. Bet, ja viņš vismaz ļautu bērniem saprast, ka atomtehnika nebūt nav cilvēces centienu alfa un omega un ka pastāv daudz labākas alternatīvas, kuras ir steidzami nepieciešamas, tas jau palīdzētu iesēt sēklu. Iedomājieties, ko būtu iespējams sasniegt, ja daži simti skolu absolventu, nonākuši pieaugušo dzīvē, spēcīgas motivācijas vadīti veiktu pētījumus rezonanses tehnikas vai pat morālās tehnikas jomā! Ja skolotājs saviem vārdiem izklāstītu šīs grāmatiņas būtisko saturu jauniešiem, starp viņiem noteikti atrastos daži, kuri patstāvīgi padziļinātu šo tēmu.

Tas, ko es teicu par skolotājiem, faktiski attiecas uz visiem cilvēkiem visās dzīves jomās. Mums galvenokārt jāpārvar neziņa un nevēlēšanās zināt. Ja lasītāji, kuri uztver šīs grāmatas saturu un ņem to pie sirds, izmantotu katru iespēju, lai iepazīstinātu citus cilvēkus ar šiem cilvēces izdzīvošanai izšķirošajiem jautājumiem, viņi izplatītu arī Rūdolfa Šteinera domas par morālo tehniku. Un tas ir steidzami nepieciešams. Kā līdzībā par sējēju – varbūt daudzas sēklas nokristu neauglīgā un akmeņainā augsnē, taču dažas nokļūtu auglīgā augsnē un izlaistu saknes.

Ja šai grāmatai laimētos nokļūt tādu lasītāju rokās, kuri paši gribēs praktiski darboties, es viņus sirsnīgi aicinu to darīt. Es domāju, ka šajā darbā, kā arī daudzās citās lietās, ir nepieciešams sasniegt tā saucamo kritisko masu. Ja ar šo jautājumu nodarbosies mazs cilvēku skaits, tas prasīs smagāku un ilgstošāku cīņu. Taču, ja sasniedz vai pat pārsniedz kritisko masu, darbs rada dzinējspēku. Kāds manas grāmatas *“Von Gondhishapur bis zur Silicon Valley”*¹ recenzents rakstīja kādā ievērojamā franču žurnālā: “Tā ir vairāk kā grāmata. Tas ir manifests.” Es domāju, ka viņam ir taisnība. Es arī vēlētos, lai šī grāmata tiktu uzverta kā manifests. Ja tiešām atradīsies lasītāji, kuri šīs lietas ņems pie sirds un pieliks savu roku, izplatot Rūdolfa Šteinera ideju par pareiziem tehnikas veidiem, tad mans darbs nebūs bijis veltīgs.

¹ Divi bieži sējumi par digitālās tehnikas attīstības vēsturi un aiz tās stāvošo spēku nodomiem, metodēm un izpausmēm. Līdz šim vācu valodā ir iznācis tikai pirmais sējums.